

60 mio. kr. ekstra til færgeinvesteringer – hvad er fakta?

I finansloven for 2008 er der for de næste tre år afsat en ekstra pulje på 20 mio. kr. årligt, som kommuner med øer kan søge fra til investeringer i ny færger. Og den pulje kommer oven i det årlige investeringstilskud de enkelte kommuner får.

Investeringstilskuddet er forskelligt fra kommune til kommune, da beløbet også beregnes ud fra parametre som befolkningstal, sejltid og øens areal. Der har været kritiske røster, der mener, at pengene i den ny pulje er blevet taget fra den hidtidige færgestøtte. Men sådan forholder det sig ikke, siger Michael Medom Hansen, fuldmægtig i Velfærdsministeriet: „Pengene er fundet på en konto, der skulle finansiere statens overtagelse af de tidligere amters finansiering af andre ø-relevante udgifter i en overgangsperiode. På den konto har der været et mindre forbrug end oprindeligt budgetteret, og det har kunnet finansiere den ekstra pulje til færgeinvesteringer. Hvis de ikke var brugt til den ekstra investeringspulje, var de, alt andet lige, røget tilbage i statskassen. Så der er ikke taget penge fra den færgestøtte, der i dag er omlagt fra øremærkede tilskud til generelle tilskud“.

Flere færger trænger til udskiftning

Den ældste færge der sejler i dag, er færgen til Venø, som blev bygget i år 1956. Men også færgerne til eks. Strynø (byggeår 1966) og Avernakø/Lyø (byggeår 1966) er bedagede damer. Længst fremme med konkrete planer om færgeinvesteringer er man

Færgen til Avernakø og Lyø står overfor en nødvendig udskiftning. Med 43 år på bagen er den godt slidt og kræver mange reparationer. Det har medført mange aflyste afgang for øboerne

i Faaborg-Midtfyn Kommune til ruten til Avernakø – Lyø, et projekt til 60-70 mio. kr. Og i Struer Kommune vil man skifte færgen til Venø ud, et projekt til ca. 50 mio. kr., og endelig skal færgen til Hjarnø i Hedensted Kommune skiftes ud, et projekt til ca. 30-40 mio. kr. Og selvom Fur har en ret ny færge, så er der også her seriøse planer om en ny færge, for en stadig stigende trafik nødvendiggør en færge mere. Derudover er der flere færger, som det formodentlig indenfor en overskuelig årrække vil være nødvendigt at udskifte pga. alder eller manglende kapacitet, bl.a. færgerne til Strynø, Baagø, Egholm, og Nekselø. Så

pengene kan hurtigt få ben at gå på. Som udgangspunkt er de i alt 60 mio. kr. en overgangsordning, som kommuner kan søge støtte fra til konkret investeringer i perioden 2008-2011. Derefter må kommuner finansiere investeringer via det årlige investeringstilskud og lån.

Claus Jensen

Inde i bladet

Dette er et udvidet nummer af Ø-posten, læs inde i bladet:

- Stort tema om ø-skoler
- Befolkningen på øerne i 2008
- Årsmøde i Småøernes Aktionsgruppe
- Og meget, meget mere.

Børn på småøerne? – Ja!

Kommentar af
Henry Larsen

I denne tid kan vi observere stor travlhed blandt fugle og forskellige smådyr. Der bygges rede, der ruges og snart bryder der små dunede væsener gennem æggeskallen. Harekillingerne er allerede født. Jo, der er gang i ynglen på småøerne. På de øer, som er rævefri, er der særlige gode betingelser for at få opfostret afkommet, selvom rovfuglene også tager deres part. Det er øernes naturgivne kombination af hav, strand, strandenge, samt at vi ikke har så kæmpestore ensartede marker, der gør dem velegnede til yngelpleje.

Hvordan ser det så ud med betingelserne for menneskenes yngel?

Her er det øernes forskellighed, især i forhold til færgeforsbindelsen, der har betydning. Og færgeforsbindelsen betyder faktisk mere for børnenes hverdag end for de voksne. Her gælder det paradoksale, at det i virkeligheden kan være en fordel med lang sejltid. Det gør det nemlig vanskeligere at lukke skoler og børnepasningsordninger. Problemet er desværre også, at hvis der i en periode er få eller ingen børn, bliver institutionerne måske alligevel lukket, og så bliver vilkårene for børn på disse øer meget besværlige. Det er en situation, som f.eks. Femø og Drejø kender alt for godt. På øer med kortere sejltid er det muligt at passe en skolegang på fastlandet. Det har nogle det fint med, andre er mindre begejstrede.

Gør børnene bevidste om deres ø's kvaliteter

Hvorfor i grunden interessere sig så meget for om der er børn på øerne? Er øerne noget for børn? Er det overhovedet en tilværelse at lade børn vokse op i? Ja, det mener jeg. Ø-tilværelsen har alle forudsætninger for at gøre børnene til hele mennesker, der kommer til at fungere stabilt som voksne. Jeg ved godt nogle mener, det er synd for de stakkels ø-børn, som er langt væk fra alting. Langt væk fra hvad må

jeg spørge? De kan da følge med i X-factor ligesom alle andre. Så hvad er problemet? Vi har til gengæld noget mange andre ikke har. Når vi bor på en ø, bor vi midt i en naturskole – det er da et privilegium, som vi bør være bevidste om, og gøre vore børn bevidste om. Det er andre bevidste om. Det er jo netop derfor mange lejrskoler besøger øerne. Men vi skal da altid være opmærksomme på alle muligheder, der kan gøre øerne mere attraktive for børnefamilier. Jeg vil gerne kaste et par forslag på banen:

1. Øerne bliver gæstet af utallige børnefamilier. Selvfølgelig mest i ferien, men også i mange weekender året igennem. Måske kunne vi samle ø-børn og gæsternes børn om flere aktiviteter, til fælles gavn og glæde. F.eks. arrangere lege- og sportsdage, naturdage, fortælldage (om drabelige begivenheder fra øens historie) eller sang- og musikfestival. På den måde kunne øernes børn blive bevidste om, at de bor et sted, der kan give noget. At de bor et sted, der er noget særligt.
2. Øerne imellem kan vi også lære rigtigt meget af hinandens erfaringer.

Lærerne har vist vejen via ø-skolesamarbejdet, hvor de mødes og laver projekter sammen. Det har været en stor succes. Men det er jo kun 7-8 skoler, der er med i dette samarbejde. Jeg tror alle ø-børn, også dem der går i skole på fastlandet, ville have stort udbytte af at møde andre ø-børn. Kan vi skabe et sådant netværk? Det synes jeg er værd at overveje.

Kan andre støtte?

Man kan med rette sige, at det er nemt at komme med forslag. Men hvorfra får vi ressourcerne til at udføre dem? Tordenskjolds soldater er rigeligt ophængte i forvejen. Det er rigtigt. Der er kun en udvej. Det er at få nogle flere involveret. Vi taler tit om, at øerne har en stor procentdel af ældre. Mange af disse bedsteforældre har langt til og ser kun sjældent deres børnebørn. De får ikke brugt deres bedsteforældre-gen. Mon ikke en del af dem kunne have lyst til at være med i en støttegruppe af reserve-bedsteforældre, som kunne være behjælpelige med at gennemføre nogle af ovennævnte – eller andre aktiviteter. Det kan ikke udelukkes, at det kunne være til gensidig glæde.

Galleri på Avernakø udstiller børne-kunst fra øerne

Den Lille Kunsthal på Avernakø kan d. 28. juni slå dørene op for den 5. sommerudstilling. Udover den permanent udstilling med gæstende kunstnere, så vil der i år være en særudstilling med børne-kunst fra de små øer. Børn fra ø-skolerne er blevet opfordret til at fortælle om dem selv og deres ø ved at tegne, male, bygge, og modellere til udstillingen. Så det bliver spændende at se om de voksne kunstnere kan måle sig med ø-børnenes værker.

cj

Unge øboere søges til seminar i Finland

Parallelt med ESIN's årsmøde i Finland i september 2008, arrangerer den finske ø-organisation et projekt-seminar for unge øboere. Et seminar, hvor unge fra europæiske øer mødes og inspirerer hinanden til aktiviteter og projekter for unge på øerne. Der er mulighed for at to danske øboere kan deltage. Derfor søger vi to unge øboere i alderen 18-30 år, der har lyst til bidrage med engagement. Måske er du allerede involveret i ungdomsaktiviteter eller du har gode ideer til projekter til gavn for unge. Opholdet er gratis, og 70% af rejseomkostningerne bliver refunderet. Interesserede kan rette henvendelse til undertegnede på cj@danske-smaaøer.dk eller tlf. 62 51 39 93.

Claus Jensen

Lolland Kommune vil have nyt feriecenter på Fejø

Lolland Kommune har indgået en aftale med selskabet Fejø Marina aps om udvikling af turisme på Fejø, Femø og Askø. Mest konkrete er planerne på Fejø, hvor Fejø Marina aps er parat til at opføre et nyt feriecenter ved Vesterby Havn.

Ifølge Lolland Kommune er målet med etableringen af et feriecenter „at styrke arbejdspladser og omsætning på øerne i Smålandshavet“. Fejø Marina er et anpartsselskab med adresse i Charlottenlund, og ifølge Lolland Kommunes Planstrategi 2008 ønsker folkene bag selskabet, at „investere langsigtet i denne udvikling“.

Kommunen lægger også vægt på, at Fejø Marina aps „har taget det udgangspunkt, at ferieboliger nødvendigvis må være forskellige på Femø, Fejø og Askø“. Af den kommunale planstrategi fremgår det, at startskuddet for den langsigtede investering er etableringen af „en række fælles faciliteter“ placeret på Fejø. Lolland Kommune foreslår „velkomstcenter med reception, svømmehal med tilknyttet oplevelsesbassin i det fri, idrætshal og et

passende antal ferieboliger“ ved Vesterby Havn.

Næste skridt kan måske blive på Femø, hvis Fejø Marina aps ejer bygningerne til øens forhenværende frugtcentral. På Femø er Beboerforeningen og Havneudvalget allerede inddraget i udviklingen af en masterplan for havneområdet sammen med Fejø Marina aps. I Femø's blad Talerøret beskriver øens havneudvalg situationen sådan her: „Havneudvalget har betinget

maksimal borgerinddragelse – lige fra projektstart til den endelige masterplan ligger klar på bordet. Så der vil uden tvivl blive indkaldt til et par ekstra borgermøder i årets løb. Under alle omstændigheder vil Havneudvalget holde godt fast i tøjlerne og er da også i fuld gang med at opstille egen ønskeliste for udviklingen af hele havneområdet“. Følg med i debatten på www.smaalandsbloggen.dk

Morten Priesholm

Arriva byder på færgesejls

Det private engelskejede trafikkselskab Arriva, der også driver tog- og bustrafik i Danmark samt de sejlende havnebusser i København, er interesseret i færgelinierne til Sejerø, Nekselø, Agersø og Omø. Øerne bliver i dag besejlet af det tværkommunale rederi „Færgeselskab Vestsjælland“. Lovgivningen kræver, at når kontrakten med Færgeselskab Vestsjælland udløber, så skal der annonceres efter interesserede rederier. Og Arriva har meldt deres interesse, hvilket betyder at der skal udarbejdes udbudsmateriale og afholdes en licitationsrunde. Der er dog et lovforslag under behandling, som vil fritage kommunale rederier for at sende færgeruterne i licitation. Om det vil hindre en licitationsrunde i dette tilfælde er endnu uklart.

cj

Produktionsskole tilbyder hjælpende hånd

Sidste år var et hold unge elever fra en produktionsskole i Kolding en tur til Birkholm og Femø, hvor de unge mennesker hjalp de lokale foreninger med forskellige vedligeholdelsesopgaver. Og igen i år tilbyder Udviklingscenter Kolding en hjælpende hånd til øerne. Det kan være opgaver som beskæring, maling, oprydning, mindre vedligeholdelsesopgaver, mv. Det kan foregå i dagene 27.-30. juni. Der skal blot være adgang til køkken, bad og toilet, ligesom materialer skal stilles til rådighed. Værktøj, forplejning og evt. telte medbringer skolen selv. Interesserede øer kan rette henvendelse til Peer Christensen, UCK Kolding, på peer@uck.dk eller 75 50 10 80.

cj

DE SEJLENDE MALERE

Fra maj 2008 sejler vi til din ø. Vi tilbyder udførelse af malerarbejde – inde og ude – nyt som gammelt. Er vant med mange forskellige opgaver for private, firmaer såvel som offentlige institutioner som børnehave, skole, præstegård, plejehjem osv. Økonomisk fordelagtigt for dig – ingen udgift til færgeoverfart og overnatning. Tag kontakt til Malermester Henrik Sørensen i god tid på 40 55 67 44.

Malermester Henrik Sørensen er medlem af Danske Malermestres Garantifordning

Skoler på de små øer

11 af de 27 småøer har stadig en folkeskole på øen. Anholt kan tilbyde undervisning til og med 9. klasse, mens de øvrige ø-skoler typisk underviser til og med 4.-7. klasse. I dette nummer af Ø-posten fortæller skolerne selv.

Tak for tekst og fotos til bladet.

Claus Jensen

Ø-skolesamarbejdet er ikke bare med til at udvide kammeratskabet via internet. Når godt 100 ø-skolebørn mødes på lejrskole, som her på Tunø, så kender man hinanden i forvejen fra samarbejdet på computeren

Ø-skolesamarbejdet

Dette samarbejde er dybt forankret. Det er startet allerede tilbage i 1991, hvor lærere fra Agersø og Omø udarbejdede en rapport over skoleforhold på øer under Sammenslutningen af Danske Småøer.

Ved fremlæggelse af denne rapport kom opfordringen til at lave det første inspirationskursus for ø-skolelærere, som fandt sted på Agersø i august 1993. Siden da er det blevet til mange inspirationskurser og dette samarbejde har givet grobund for utallige projekter og lejrskoler, til stor glæde og gavn for både ø-skoleelever og – lærere. Et uundværligt netværk er etableret. Både skoler, skoleledere, lærere og elever arbejder sammen. Her har mange gennem tiden hentet inspiration, sammen drøftet særlige ø-problematikker og gennemført projekter. I dagligdagen er man ude på sin egen ø ofte alene om at undervise indenfor et bestemt fagområde, men i ø-skolesamarbejdet finder man et

fællesskab og bruger dette som ét stort lærerværelse.

IT er fuldt integreret og nærmest en nødvendighed. Vi mailer sammen, holder net-konferencer og sidste skud på stammen er brugen af „Smart Board“ (interaktiv tavle). Med denne kan vi måske udvikle digitale klasseværelser, hvor elever fra flere øer har fælles undervisning over nettet. I vore projekter arbejder vi også sammen over nettet. Her er storyline-pædagogikken særdeles velegnet.

Lærerne har sammen lavet historien og lader forskellige handlinger udspille sig. Eleverne skal derefter agere, løse problemer og udfylde historien. Historierne spænder vidt; vi har bevæget os rundt på et kloster i middelalderen, vi har sejlet med skib fra ø til ø, for til sidst at lande på en lejrskole på Anholt.

Lejrskoler er også en vigtig del af vort samarbejde. Hvert andet år mødes vi på en fælles lejrskole. Dette samvær

er en nødvendighed i styrkelsen af ø-skolesamarbejdet. Det er fantastisk at se, hvordan alle lynhurtigt finder sammen. Man husker hinanden fra årets projekter.

I januar 2008 gennemførte vi en læsefestival, hvor eleverne i løbet af 3 uger læste godt 8000 sider. De anmeldte ivrigt bøger for hinanden enten på skrift eller via videokonference. Under dette forløb lærte eleverne hinanden at kende og der blev spurgt ind til livet på øerne. Ligheder og forskelligheder blev drøftet – jo, det er rart at have nogle at spejle sig i.

Mon ikke det er her man kan bruge devisen: Sammen er vi stærke.

*Lotte Brinkmann,
Anholt Skole*

Ø-skolen en livsnerve for ø-samfundet

Af Niels Egelund,
Professor ved
Danmarks
Pædagogiske
Universitet

Jeg opfatter ø-skolerne som en ganske særlig institution, der har en meget stærk funktion som det kulturelle og folkelige centrum i de små og relativt

isolerede samfund. Der er megen tale om de små landsbyskolars svære kår og måske manglende gearing til den seneste folkeskolelovs krav, og det er også svært at være en lille landsbyskole, især hvis den har haft en markant elevafgang på grund af fraflytning af området, og en centralisering kan her, af og til, være på plads. For ø-skolerne er situationen anderledes, og ø-skolerne og deres lærere er også af en anderledes karakter. Ø-

skolerne ligger der, med meget langt til andre tilsvarende institutioner, og ø-skolernes lærere har selv valgt den meget anderledes lærerrolle, ø-livet medfører. Derfor bør politikerne også betragte skolerne, på samme måde som færgeforbindelserne, som en af livsnerverne for ø-samfundets fortsatte beståen. Uden en skole vil øerne let ende med at være en isoleret enklave, hvor gennemsnitsalderen hurtigt vokser til 70 år +.

Der er andre veje end skolelukninger

Af Bertel Haarder,
Undervisnings-
minister

Igennem en lang årrække har antallet af folkeskoler i Danmark været støt dalende. Det er især små og mindre skoler beliggende i landdistrikter eller i mindre bysamfund, der er blevet nedlagt. Denne udvikling hænger sammen med en almindelig udvikling i samfundet, som der kan være mange forklaringer på. En nylig rapport fra Teknologisk Institut, „Skoler i landdistrikter“, viser, at skolelukninger ikke er årsag til lokalområdets tilbagegang, men nærmere resultatet af en forudgående befolkningstilbagegang i områderne.

Det er de kommunale politikere, der skal træffe de nødvendige valg i forhold til skolestrukturen. Skolen er kommunens skole, og lokalpolitikkerne er valgt til at tage ansvaret. Det er kun dem, der kan prioritere folkeskolen og andre kommunale serviceområder under ansvar over for alle kommunens borgere. Jeg har grundlæggende tillid til, at lokalpolitikkerne magter at foretage de nødvendige afvejninger af alle lokale behov og interesser.

Lukning af lokale skoler eller undervisningssteder er imidlertid ikke de eneste muligheder, når det viser sig nødvendigt at tilpasse skolestrukturen. Regeringens landdistriktspolitik drejer sig overordnet om at sikre, at landdistrikterne er attraktive både

for dem, der allerede bor der, og for dem, der overvejer at flytte dertil. I den forbindelse er det klart, at småøer har nogle specielle udfordringer og er særligt sårbare.

I 2007 kom der en meget inspirerende pjece fra Landdistrikternes Fællesråd om, hvordan man med alternative løsninger kan bevare de små skoler på landet, således at der fortsat kan være et attraktivt tilbud til børnefamilier uden for de større byer. Denne publikation har haft til hensigt at give kommunerne og de små skoler stof til eftertanke og god inspiration – både i beslutningsfasen og i et eventuelt arbejde med at lægge en overlevelsesstrategi for en lille skole. Den redegør f.eks. for muligheden for at udvide skolens skolefritidsordning, etablere fælles ledelse for flere folkeskoler, at drive en skole sammen med et kommunalt dagtilbud og for at gøre skolen til det lokale kulturcenter m.v.

Jeg ønsker at gøre det endnu lettere for kommunerne at bevare små skoler – som skole eller som undervisningssted, der er en del af en

større skole. Jeg har derfor i oktober måned sidste år offentliggjort et udkast til en lovændring, der bl.a. har til formål at give kommunalbestyrelserne større frihed til at organisere deres skolevæsen i overensstemmelse med lokale forhold. I lovudkastet indgår bl.a., at de lovgivningsmæssige begrænsninger i mulighederne for at etablere fælles ledelse af flere folkeskoler ophæves, at mulighederne for at etablere samdrift mellem folkeskoler og kommunale dagtilbud øges, at der bliver en almindelig adgang til at etablere en udvidet skolefritidsordning ved skoler med normalt ikke over 150 elever, og at der bliver en almindelig adgang til at etablere integrerede biblioteker bestående af skolebibliotek og folkebibliotek.

Til min glæde har der været en åben og konstruktiv debat om mit udspil, og det er jeg glad for – også selvom der ikke ligefrem er enighed om, hvordan et lovinitiativ bør se ud. Der er god grund til at overveje de forskellige mulige modeller en ekstra gang, inden vi træffer beslutning i forligskredsen.

Galleri Tejsten hylder Sejerøs nationalfugl

På Sejerø har alkefuglen tejsten en særlig betydning, også nationalt. For Sejerø huser en af de største bestande af fuglen, der er relativ sjældnen som standfugl i Danmark, hvor den bygger sin rede i øens skrænter. På Galleri Tejsten, der ligger på Sejerø Havn, vil der denne sommer være en særudstilling med temaet „Havlys og Fugle“, hvor kunstnerne Jens Gregersen, Jens Bohr og John Olsen udstiller. Der er fernisering d. 10. maj. Læs evt. mere på www.tejsten.dk

cj

Ø-skolernes undervisningspraksis

„Undervisningsdifferentieringen, som er så vanskelig at få til at fungere...“ Citat fra „Folkeskolelærer? Åh nej!“, kronik af Dorthe Krogh, Pol. 18. august 2007

Undervisningsdifferentiering blev et lovkrav med skoleloven af 1993; men det har vist sig ualmindeligt svært at implementere i folkeskolens daglige undervisningspraksis. Sådan er det ikke på ø-skolerne. Her sker tilrettelæggelsen og gennemførelsen af undervisningen med høj grad af anvendelse af principperne for undervisningsdifferentiering.

Essentielt drejer undervisningsdifferentiering sig om, at undervisningen skal tilpasses eleven, fordi elever er forskellige, og fordi de lærer forskelligt. For at tilpasse undervisningen til den enkelte elev, tager læreren udgangspunkt i elevens forudsætninger, erfaringer, potentialer, motiver, interesser og læringsstil. Planlægningen af undervisningen beror på evaluering, fælles mål, deltagerstyring, medindflydelse og medansvar. Gennem-

førelsen bygger på elevens medvirken og selvvirksomhed.

Undervisningsdifferentiering er ikke alene et „én til én forhold“, men et kollektivt anliggende, hvor det individuelle er i fokus. Selve læringen er knyttet til den enkelte elev, men læringsprocessen foregår i et samspil med læreren og de andre elever. Undervisningsdifferentiering er ikke en undervisningsmetode, men et princip for planlægning og gennemførelse af undervisningen.

På ø-skolerne er det en selvfølge at udnytte læringseffekten af samspillet mellem eleverne ud over det enkelte klassetrin, da undervisningen er organiseret på tværs af mange årgange. Eleverne lærer således i høj grad af og til hinanden. Årgangsintegreret undervisning giver endvidere en stor fleksibilitet i det daglige pædagogiske arbejde, idet lærerne i samarbejde med eleverne er vant til at justere indhold og arbejds metode i forhold til den enkeltes læreplan. Findes der ikke undervis-

ningsmateriale, der svarer til elevernes behov, fremstiller lærerne det selv. Lærerne underviser ofte de samme elever i mange fag. Dette, kombineret med et tæt samarbejde med få lærere om de samme elever, øger anvendelsen af tværfaglig undervisning.

Ø-skolerne inddrager gerne forældre samt det omgivende samfund i særlige undervisningsforløb. Naturen har vi let adgang til, så den indgår som en naturlig del af den undervisning, der er relateret hertil. Samtidig betyder det en udvidelse af klasserummet, når vind og vejr tillader det.

Set i forhold til folkeskolelovens krav om undervisningsdifferentiering og tværfaglighed lever ø-skolerne til fulde op til disse krav. Der er ingen tvivl om, at netop disse krav til undervisningen optimerer læringen hos den enkelte elev. Her kunne fastlandsskolerne lære meget af de små ø-skoler.

Lotte Brinkmann, Anholt Skole

Støttet netværkssamarbejde

Ø-skolesamarbejdet har været begunstiget af stor velvilje fra mange sider, samt mange ildsjæles indsats på de enkelte ø-skoler igennem mange år.

Netværket indeholder tilbud til lærere, elever og forældre. Lærerne tilbydes hvert andet år et internatkursus af en uges varighed. Indholdet er besluttet og planlagt af lærerne selv, og spænder fra faglig efteruddannelse, over pædagogiske nytænkning

til fælles planlægning af projekter for vores elever ved brug af nettet (skolekom) og fælles ø-lejrskoler.

Forældre og skolebestyrelser tilbydes 1 weekendkursus hvert andet år, hvor indbudte oplægsholdere sætter fokus på pædagogiske og fagligt relevante emner, samt oplæg omkring fællesbevidsthed om ø-skolernes situation nu og i fremtiden.

Vores netværk har været og er

støttet af vores respektive kommuner, DLH-Vordingborg (Danmarks Lærerhøjskole) i en opstartfasen tilbage i begyndelsen af 90'erne, og siden ved at blive en del af Sammenslutningen af Danske Småøers kursusvirksomhed og netværksdannelse, hvor Ø-støtteleven via Skov- og Naturstyrelsen har støttet økonomisk.

Ole Odsgård, Omø Skole

Generalforsamling i Ø-sammenslutningen

Den 24. maj afholder Sammenslutningen af Danske Småøer sin årlige generalforsamling. I år foregår det på Endelave. Værtsoen vil sørge for kost og logi til op til 2 repræsentanter for hver ø, og arrangementet vil også byde på en guidet tur og masser af socialt samvær øbo og øbo imellem.

cj

Folketinget på ø-tur

Der er tradition for, at Folketingets ø-kontaktudvalg en gang om året tager på tur til nogle af småøerne sammen med formandskabet i Sammenslutningen af Danske Småøer. I år går turen til Smålandshavets øer, Askø, Femø og Fejø. Hensigten er, at de lokale beboerforeninger kan mødes med medlemmerne af udvalget og vende de sager, der lokalt er på dagsordenen, med politikerne. Turen foregår i dagene 18.-19. juni.

cj

Agersø Skole

Midt på den kun syv en halv kilometer lange Agersø i Storebælt ligger Agersø Skole. Når man er ankommet med færgen fra Stigsnæs, spadserer man op igennem den dejlige lindeallé, gennem den lille by med gadekæret, forbi den eksotiske Elmegaard med de høje palmer og kommer op til 2 af byens stadigvæk driftige steder: Nemlig købmanden og den smukke gulkalkede skole.

Agersø Skole er en selvstændig skole med egen skolebestyrelse. Vi har dog fælles ledelse med Eggeslevmagle Skole i Skælskør. Vi underviser pt. 14 børn fordelt på 6 årgange. En elev kommer fra Skælskør og en anden elev er fra Rumænien, bosat på øen pt. Resten af børnene er bosat på øen.

Skolen har en „skolestue“, som er et pænt, stort og nyrenoveret klasseværelse til spor 1, som er beregnet til indskolingen: Bh.-3.klasse. Spor 2, som er 4.-6.klasse har deres egen pavillon, der er blevet bygget i 1995. Herudover har skolen deres eget lille bibliotek/kontor og et sløjdløkkale.

Skolen yder differentieret/ tværfaglig undervisning og samlæsning i de 2 spor. Der er ansat 2 lærere på heltid og en lærer på 70%. Dette team

dækker et stort undervisningsområde og fagligheden er god.

Vi arbejder individuelt og målrettet med det enkelte barn og har hele tiden fokus på barnets faglige og sociale udvikling. Vi samarbejder med forældrene og vurderer 2 gange årligt, med hjælp fra elevplaner, barnets status.

Ved siden af skolen ligger Agersø Hallen, som med stor hjælp fra øens befolkning blev opført i 1975. Her har skolen mulighed for at have idrætstimer og benytter også hallen til teater og cirkusarrangementer.

Både lærere, elever og skolebestyrelsesmedlemmer har i årenes løb nydt godt af samarbejdet med de forskellige ø-skoler. Der har været spændende ø-lejre om sommeren for børnene og lærernes møde, med udveksling af erfaringer og igangsættelse af nye projekter, har været til god inspiration. Skolebestyrelsens medlemmer har været glade for at møde andre øboere fra andre ø-skolebestyrelser.

*Hanne Bøving Michaelsen,
Agersø Skole*

Fakta om Agersø Skole

Skoleinspektør for Eggeslevmagle Skole og Agersø Skole: John Larsen

Daglig leder: Hanne Bøving Michaelsen
hamic@slagelse.dk, tlf: 58198071/ fax: 58198071

Skolebestyrelsesformand: Annette Holst Due

SFO er tilknyttet skolen og har åbent 2 x ugentlig, tirsdag og torsdag fra 12.30-14.30.

Dagplejen på øen har pt. 6 børn i alderen 1-4 år.

Skolebestyrelsen har i 2007 opstartet en klub for øens børn. Klubben er for de 10-17 årige, og finder sted en gang om måneden.

Aktiviteterne her er bistået af frivillige fra skolebestyrelsen og øens befolkning. Det er blevet til 4 rigtig gode arrangementer i 2007/2008.

Agersø Skole har pt. 14 elever. Der er indmeldt en ny elev i bh.klasse august 2008, og vi siger farvel til 2 elever i 6. klasse. Eleverne fortsætter deres skolegang på Eggeslevmagle Skole i Skælskør. Skolen underviser børn fra bh.klasse til og med 6. klasse.

2 elever i bh.klasse, 1 elev i 1. klasse, 2 elever i 2. klasse, 1 elev i 3. klasse, 2 elever i 4. klasse, 4 elever i 5. klasse og 2 elever i 6. klasse.

www.agersoe-skole.dk

Anholt Skole og Børnehave – en læringsoase for små og store børn

Anholt Skole er ikke alene den mindste skole med elever fra 0. til 9. klasse i Danmark, men den er også blandt de bedste, hvis man sammenligner afgangsprøveresultaterne med landets øvrige skoler. Og hvorfor er den nu det? Det er der flere grunde til.

At vokse op på Anholt er noget ganske særligt. Allerede i treårs alderen begynder barnet at færdes frit og selvsikkert i det lille lokale samfund.

De voksne hilser, barn og voksen kender hinanden. Hundene er fredelige; de gider sjældent gå, for de kender også alle, store såvel som små. Hønsene titter af til frem på en lille spadseretur på de grusede veje, men de flytter sig hurtigt for den forbipasserende, og fuglene støvbader i vejkanterne. Enkelte biler fornægter sig

ikke, men de allerfleste triller langsomt af sted.

Idyl! – måske for nogen, men for os er det sådan hverdagen for det meste ser ud uden for turistsæsonen. Her er plads til at gå på oplevelse og udforske den store verden på egen hånd: Det er ikke så farligt.

På øen er der ingen virksomheder, der sender forstyrrende støj ud. En lyd forsvinder, før en ny kommer til. Stilheden kan høres.

Et sådant miljø skaber grobund for læring. Det er så op til skolen i samarbejde med barnet selv og dets forældre, at (ud)danne dette unikke barn, at befordre spirernes vækst og udvikling i denne frodige grobund.

Børn er, ligesom andre mennesker, forskellige. Dette er udgangspunktet. De er forskellige på grund af både

arv og miljø. De medfødte anlæg og evner er forskellige, og børnene medbringer forskelligt fra deres hjem og opdragelse.

Derfor lærer de også forskelligt. Nogle børn er parate til at lære bestemte ting på et tidligere tidspunkt end andre. Nogle er interesserede i ét, andre i noget andet. Nogle kan i det hele taget lære noget, som andre ikke kan. Nogle kan bedre lære det samme på én måde, andre kan bedre lære det på en anden måde. Nogle lærer bedst i grupper, andre arbejder helst på egen hånd. Og for den enkelte kan det være forskelligt, hvad der bedst læres på hvilken måde.

I skolen undervises børnene i gode tidssvarende lokaler på tværs af alderstrin og ofte også på tværs af

Forsættes på side 8

Forsat fra side 7

fag. For det meste er der tre årgange sammen, men i perioder og enkelte fag er der tale om syv årgange sammen.

Det betyder, at børn fra 3. til 9. klasse har eksempelvis idræt, billedkunst eller engelsk sammen. De små lærer af de store, og de store lærer til de små. Her er tale om en vældig medlærereffekt. Når tværfagligheden inddrages, oplever barnet sammenhænge og opnår dermed forståelse af, hvad det er, der er lært. Et godt afsæt for ny læring.

I et samarbejde mellem læreren og barnet laves en læringsplan for, hvad der skal og kan læres. Udgangspunkterne er,

- hvad kan barnet allerede
- hvad kan det næsten ved egen hjælp
- og hvad kan det med hjælp fra en lærer, en anden voksen eller en anden elev.

Ofte når elever har endt deres arbejde med et færdigt produkt, præsenteres dette ved en fremvisning eller optræden, hvortil alle på øen er inviteret. Det kan være en teaterforestilling, en matiné eller afslutningen på et fairytale-projekt med deltagelse af elever fra 0. til 9. klasse.

Børnehaven er en integreret del

Fakta om Anholt Skole

Skoleleder: Lotte Brinkmann
lotb@norddjurs.dk

Souschef/børnehaven/SFO:
Kirsten Rasmussen kir@norddjurs.dk

TR: Tanja Bryder

Skolebestyrelsesformand: Niels Hvillum

Lærere	5
Pædagoger	2
Pedel	1
Skolen/elever	22
Børnehave & vuggestue/børn	7
SFO/børn	10

Skolebiblioteket deler faciliteter med Anholt Bibliotek og skolen huser også øens integrerede institution

Lokalefaciliteter:

3 klasseværelser
7 faglokaler: sløjd, billedkunst, køkken, gymnastiksal, musik, fysik og N/T, IT
2 børnehavelokaler
5 toiletter
2 baderum

Skolen	89 59 28 60
Børnehaven	89 59 28 63
Fax	89 59 28 61

www.anholtskole.dk

af skolen med fælles ledelse. Og forældrene er på mange måder en

integreret del af skolen og børnehaven. Hver anden uge underviser en forælder på skift de tre årgange i madlavning. Der laves mad til alle børn, pædagoger og lærere. Også forældre er velkomne, og det er der som regel en hel del, der benytter sig af. Er der behov for en større oprydning eller et mindre byggeprojekt, mødes der talrigt op, og altid slutter vi af med fællesspisning.

Det udadventede, kontakten med den store verden uden for Anholt bakkes også aktivt op af forældrekredsen. Således har forældrene stiftet en støtteforening, som skal sikre det økonomiske grundlag for, at børnene jævnlige kan få udenøsoplevelser. Denne forening arrangerer hvert år en musikfestival midt på sommeren, hvor overskuddet går ubeskåret til rejser for øens børn. Endvidere søges der midler i diverse fonde. Det rækker som regel til både en skirejse og en dannelses-/sprogrejse om året.

En storslået natur, et trygt nærmiljø og medbestemmelse for det enkelte barn er de ingredienser, der skaber et godt læringsmiljø. Og det har vi på Anholt.

*Lotte Brinkmann, skoleleder,
Anholt Skole*

Mig og min folkeskoleklasse

Indtil jeg var 15 år havde jeg kun boet og gået i skole på Anholt. Det møder jeg i skrivende stund stadig folk der finder forunderligt eller måske direkte utænkeligt, og det er da også sandt at sige noget unikt. Situationen bliver heller ikke ligefrem mere begribelig, når jeg efterfølgende afslører, at jeg fra 5-6. klasse til og med 9. derudover var den eneste i min klasse og en af de ældste på skolen. Det kunne mildt sagt have sat en hæmmende og måske lidt trist drejning på arbejdsmetoder som klasseudflugter og gruppearbejde, hvis ikke jeg var så heldig, at undervisningen på Anholt Skole var lige så unik som klassefordelingen.

Til daglig havde jeg undervisning sammen med klassen under mig, hvor de var så privilegerede at være 5-6 stykker. Vi havde samme emner, bare på forskellige niveauer, hvilket måske lyder besværligt, men det fungerede rigtig godt for mig og niveauforskellen kunne sjældent mærkes. I 7. klasse

havde jeg tysk og fysik alene, hvilket ikke var specielt muntert, og derfor var det også en stor hjælp at være lidt flere, når man kom i de ældste klasser. Med få (eller kun mig) i klassen har der i min skoletid generelt været meget fokus på eleverne, deres fremgang og udvikling; man kunne ikke gemme sig, hvis man ikke havde lavet lektier og det var virkelig nødvendigt at deltage, hvis undervisningen overhovedet skulle blive til noget. Al den opmærksomhed fra lærerne har givet mig tillid til at spørge, hvis jeg var i tvivl og derudover en god bund af selvdisciplin og indlevelse som har været god at have i min videre uddannelse.

Skolegang på Anholt har ikke kun været intens undervisning, men det har også haft stor indflydelse på min personlighedsudvikling. Til tider havde 4. til 9. klasse f.eks. engelsk sammen hvor jeg som 9. klasse har samarbejdet med de yngre elever, og

det har altid været mit indtryk, at vi alle fik noget ud af det. Det har været enormt givende at være en del af deres indlæring og se dem bruge mine råd og kommentarer samtidig med, at man selv blev sat lidt på prøve som „lærer“. Jeg har måske været lidt et forbillede; hvilket har krævet tålmodighed og ansvar fra en meget ung alder. Der er i det hele taget blevet knyttet meget tætte bånd blandt lærere og elever, fordi man har været „tvunget“ til at fungere sammen; hvilket også har lært mig at være fleksibel, når man har med andre mennesker at gøre.

Det bedste ved at gå på en ø-skole er sammenholdet og tolerancen, som eksisterer i en grad jeg endnu ikke er stødt på siden. Jeg pudser muligvis glorien lidt meget, men det er virkelig en situation man kun kommer igennem ved godt samarbejde og høj arbejdsmoral. Ahhh... Hvor er det rart at have med i rygsækken!

Nina Nørgaard Sørensen

Endelave Skoles samarbejde på tværs af vandet

Jeg blev ansat som daglig leder på Endelaveskolen 1. januar 2007. Da havde skolen allerede fået fælles ledelse med Dagnæsskolen. Men det var ret nyt. Så der var endnu ikke skabt et tæt samarbejde eller nogle traditioner.

Jeg så straks fordele ved et tæt samarbejde med Dagnæsskolen. Vi har ingen svømmehal på Endelave. Derfor startede vi op med at deltage i Dagnæsskolens svømmeundervisning en gang om måneden (4.-7. klasse). Resten af dagen deltager eleverne i skolens alm. undervisning, der hvor de aldersmæssigt hører til. Det har udviklet sig til venskaber, hvor eleverne sms'er og mailer til hinanden.

Det gik hurtigt op for mig, at vi ikke kunne tilbyde en kvalificeret fysikundervisning på øen. Dagnæsskolen tilbød at lægge to fysiktimer på samme dag, således at vores 7. klasser kunne „rejse over“ en gang om ugen. De deltager så i andre skolefag resten af dagen. Det betyder, at eleverne kender de klassekammerater, som de skal gå sammen med i 8. klasse. Desuden kender de deres klasselærer og faglærere.

Der er ved at udvikle sig et fagligt samarbejde mellem lærerne. F.eks. da vi skulle indkøbe nye matematikbøger, kunne vi se fordelene ved at indkøbe det matematiksystem, som Dagnæsskolen lige havde indført.

Ø-skolelærere skal ofte undervise i mange forskellige fag. Derfor har vi stor glæde af at have en faglig sparringspartner på fastlandsskolen. Der er også ved at udvikle sig et samarbejde „Den anden vej“. I sommerferien skal Dagnæsskolens SFO holde sommerlejr på Endelave, hvor vores elever så er inviteret til at deltage, og hvor vi stiller dele af skolen til rådighed.

Bente Skovgaard, daglig leder, Endelave Skole

Endelave Skole – om ledelse på afstand!

Jeg er blevet spurgt om, hvordan er det som skoleleder med base på en fastlandet at få ansvaret for en ø-skole så langt væk. Jeg overtog ledelsen af Endelave Skole for snart 5 år siden, og uden at gå i dybden kan jeg roligt sige, at det har været en opgave og udfordring, der hurtigt fik et noget større omfang end jeg på forhånd havde regnet med.

Noget af det første jeg udfordrede skolebestyrelsen og medarbejderne på var en fælles målsætning, der sagde, at vi ville være én af landets bedste ø-skoler. Lidt af en ambition at have på daværende tidspunkt. Vi satte overliggeren bevidst højt, så vi havde noget at strække os efter. Og efterfølgende har netop denne målsætning fungeret som en magnet i mit lederskab.

Det er langt fra alt der har været let, hverken bestyrelsen, medarbejderne eller jeg havde en mentor eller coach at trække på, så alle parter måtte hver især gøre det så godt man kunne. Hvis missionen med en sammenlægning skulle lykkes, krævede det stor accept og fleksibilitet fra alle sider. Som skoleleder har jeg i høj grad måttet bevise mit værd og gode hensigter - her har de rigtige ord ikke kunnet flytte så meget - jeg måtte i praksis vise forældre og medarbejdere, at jeg

ønskede det bedste for skolen. Først da forældre og medarbejders mistro og modvilje mod, at der kom nogen „udefra“ og skulle til at styre deres skole, var reduceret, begyndte vi at rykke os.

Jeg mødte engagerede forældre, der i mange situationer var langt mere fleksible end jeg på forhånd havde troet muligt, en elevgruppe som på trods af - eller måske rettere på grund af samlæsningen - havde et godt fagligt niveau. Langsomt begyndte vi at få gang i et samarbejde, som jeg i dag kun kan sige er blevet stærkere og stærkere.

Den helt store og skelsættende forandring indtraf, da vi var så heldige at kunne ansætte Bente Skovgaard som daglig leder. Bente kom som en hvirvelvind med en positiv tilgang til udfordringerne - et smittende humør og skoletasken fyldt med pædagogiske ambitioner. Bente har formået at tilføre Endelave Skole ny energi, og sammen med de nuværende medarbejdere at strække sig så godt efter overliggeren, at jeg nærmest må betegne det som enestående.

For mig er opgaven blevet ændret markant - jeg er ikke blevet arbejdsløs, men jeg har fået en daglig leder der kører skolen - hun er endda så dygtig, at jeg stadig tror, at det er mig der bestemmer....men jeg er ved at gennemskue hende.

I virkeligheden kan skolelederen fra fastlandet ikke ønske sig det bedre. Jeg har fået rollen som coach og money maker - har en daglig leder, der deler vores visioner for skolen. Tilbage sidder en skoleleder, der er taknemlig for at se alt det, der spirer og vokser på Endelave Skole.

Inventaret er blevet skiftet ud - de nyeste undervisnings materialer er blevet indkøbt - lokalerne er ved at være nymalet - vi har fået øens legestue lagt ind under skolen, så vi kan styrke samarbejdet - alle eleverne har hver sin pc'er - lærerne blomstrer - børnene er pragtfulde, og så er medarbejderne oven i købet begyndt frivilligt at tage eleverne med på fastlandet for at deltage i f.eks. fysik og svømning.

*En glad skoleleder,
Lars M Hansen, Dagnæsskolen*

Fakta om Endelave skole

Skoleleder (Dagnæsskolen): Lars M. Hansen buslmh@horsens.dk

Daglig leder: Bente Skovgaard bsr@horsens.dk

Skolebestyrelsesformand: Ghita Hansen

Skolen tilbyder undervisning for klassetrinene 0-7. klasse

Antal elever: 14 børn
Antal lærere: 5

Særlige indsatsområder: Musik/drama/teater, naturen, og IT

Skolen huser også „Legestuen“, der integrerer vuggestue, børnehaven og SFO

www.endelaveskolen.dk

Målsætninger og fakta om Fejø Skole

Fejø skoles målsætning er at give børnene en god og tryk skolestart. Der lægges stor vægt på et højt fagligt niveau og på at udvikle børnenes sociale kompetencer. Undervisningen foregår som samlæsning, således at elever fra flere klassetrin undervises sammen. I løbet af ugen veksler undervisningen mellem tværfaglige projekter og fagfokuseret skolearbejde.

Fejø Skole deler bygningen med Fejø børnehus, der rummer øens børnehavebørn og fritidsordning. Og sammen med børnehuset starter vi dagen med morgensang.

Fra august 2008 bliver Fejø Skole en forskole til Nordvestskolen på fastlandet.

Antal lærere: 3

Skoleder: Richard Samuelson

Antal øvrige ansatte: 2

Skoledirektør: Marina Starcke

Antal klassetrin: 0-4 kl.

Antal elever: 25

Kontakt: fejoeskole@lolland.dk eller 54 71 31 19

Læs mere om børneliv på Fejø på www.fejoe.dk

Ø-undervisningsstedet Fur

Elever på Fur skole samles om sang og musik

Fur Skole eksisterer ikke længere som en selvstændig skole efter sommerferien 2008, men bliver ét af to undervisningssteder i den nye skole Fur-Selde Skole. Det er bl.a. det faldende børnetal – også i vort område, der har fremtvunget sammenlægningen.

I Fur Skoles skolebestyrelse har vi brugt rigtig lang tid på at forholde os til den kommende sammenlægning og det var meget naturligt, at vi kæmpede imod – lige til politikerne tog den endelige beslutning i byrådet i Skive Kommune. Det lykkedes for os at aktivere skolebørnene meget, at holde et stort borgermøde, at få fremsendt indsigelser fra andre og at få indsamlet 564 underskrifter fra furboer.

Efter byrådets endelige beslutning valgte vi at vende 180 grader rundt, for at sikre et godt, fremadrettet og kreativt samarbejde omkring etableringen af den nye skole – Fur-Selde Skole (navnet ikke vedtaget). Der er vitterligt tale om én skole, da der er ét skoledistrikt, én ledelse og én skolebestyrelse – og to undervisningssteder – og den nye struktur træder i kraft pr 1. august 2008.

I byrådets beslutning ligger også, at Fur er sikret som et undervisningssted til og med 6. klasse.

Vi har i det nye skoledistrikt afholdt skolebestyrelsesvalg i februar. Det blev heldigvis et fredsvalg med en god og rimelig fordeling af bestyrelsesmedlemmer. Den nye bestyrelse er trådt sammen 1. april og skal fungere fra den dato. På den

måde sikrer vi, at vi ikke først skal til at håndtere de nye betingelser pr 1. august, men allerede nu kan gå i gang med at udforme fremtiden og tage beslutninger om indhold, retningslinjer, politikker mv.

Ikke meget er besluttet endeligt endnu, men jeg forventer at hvert undervisningssted får en „afdelingsleder“ og et fast korps af tilknyttede lærere, pædagoger mv. Det er også besluttet at man ikke stræber mod en fælles pædagogisk linje og et ens indhold – men netop gerne vil have, at hvert undervisningssted fremstår med sin egen profil.

Hidtil har det været sådan, at vi her på Fur har haft til og med 7. klasse og at børnene herefter tog 8. og 9. klasse i Selde skole. Også på dette område er vi midt i en brydningstid, da hele overbygningsstrukturen i kommunen er til debat – så måske bliver også Selde skole en 'fødeskole' – hvorved de to undervisningssteder sidestilles også på det punkt.

Udfordringer

Det bliver en spændende udfordring for skolebestyrelsen at skulle få to skoledistrikter til at arbejde som ét. Der er en stor forskel på skoledistrikterne – og set fra Fur, har vi altid haft et vigtigt omdrejningspunkt i netop det, at vi bor på en ø. Når vi nu bliver en del af 'noget andet', så vil jeg tro, at man på undervisningsstedet Fur vil skærpe omdrejningspunktet – ø, natur, vind, vand, Limfjord. Hvor det hidtil har været en given ting, at der er et ø-udgangspunkt, skal det nu formuleres ind i planerne for undervisningsstedet og U-SFO'en (udvidet skolefritids-

Fakta om Fur og Selde skole

Fur Skole

81 elever fordelt på 0-7 klasse
1 ansat leder – afdelingsleder pr. 1. august
7 lærere
1 fuldtidsansat pedel
5 ansatte i U-SFO

www.furskole.dk

Selde Skole

211 elever fordelt på 0-9 klasse
1 ansat fællesleder og 1 afdelingsleder pr. 1. august
16 lærere
4 pædagoger/pædagogmedhjælpere

www.seldeskoledk

ordning, hvor børnehaven og SFO har fælles ledelse). Måske vil vi se, at Fur fremover vil blive mere aktiv i ø-skole-sammenhængen og det vil være oplagt, at eleverne har ø-tema uger. Så – en stor udfordring kan gå hen og blive et stort plus.

Der er også en række meget praktiske udfordringer – og her er færgen et problem. Ikke at der er en færge, men at den koster penge at komme med. Skal der betales for overfarten, når der skal holdes fælles forældremøder og skolearrangementer.

På sigt vil det nok være uheldigt, at Fur-elever og Selde-elever har et helt adskilt børneliv – der kan være fælles arrangementer, fælles ture og måske har man temauger,

hvor eleverne er sammen. Ud af disse muligheder kan man let få øje på endnu et 'færge'-problem – hvad med fødselsdage, eftermiddagsaftaler mv. Hvis der skal betales for overfarten, kan det let sætte en stopper for kammeratskabets udvikling uden for skoletiden.

Mulighederne

Da der ikke skal være en fælles pædagogisk linje kan man på Fur arbejde videre med den ikke årgangsdelte undervisning, der med stor succes har kørt nogle år i indskoling (0.-2.) så det efter sommerferien kommer til at gælde for mellemteamet (3.-5.) også. Måske vælger man at tage hele springet så også 'de store' får ophævet den

årgangsdeltet undervisning.

Der tales også om at udnytte hinandens ressourcer bedre. Selde skole har nogle veludbyggede faglokaler i og med man indtil videre har 8. og 9. klasser – samt en stor hal 'med det hele' Måske vil vi se, at en del af Fur-børnene tilbringer en fast dag i Selde, hvor faglokaler og øvrige faciliteter udnyttes. Omvendt vil vi måske samtidig se, at Selde-børnene kommer til Fur for at få noget Natur og Teknik via vores Lego Education Center – 'Skolen i naturen' og bruge en del af de mange pc'er vi har.

Jesper Schrøder, Fur, formand for Fur-Selde Skoles skolebestyrelse

Lyø Skole – fællesskabet er vigtigt

På Lyø Skole vægter vi fællesskabet i undervisningen meget højt, overalt hvor det giver god mening for eleverne, og med udgangspunkt i fællesskabet differentierer vi yderligere undervisningen, så den tilpasses den enkelte elev. Vi har særlig fokus på pauser med bevægelse og inddragelse af naturen på øen i undervisningen. Gennem portfolio øger vi elevernes selvindsigt og medindflydelse på undervisningen. Vi forsøger at udnytte alle de gode ekskursionstilbud på Fyn til at nuancere undervisningen.

Som lærere på Lyø skole har vi stor glæde af samarbejdet med de andre ø-skoler, både på kurserne og i

Også på Lyø Skole er ny teknologi blevet et vigtigt redskab i undervisningen

Fakta om Lyø Skole

Skoleleder: Kim Egelund Henriksen

Skolebestyrelsesformand: Christina Wagner

Antal lærere: 3

Antal elever: 8

Skolen er også skole for Avernakøes børn Vi har p.t. elever fra børnehaveklasse til og med 4 klasse i skoleåret 2007/2008 Eleverne kan gå på skolen indtil de skal i 7. klasse

Skolen har ingen SFO og øen har ingen børnehaven

Roestoftsvej 8, Lyø, 5600
Faaborg 62618215/72533930

kieg@faaborgmidtfyn.dk

projektsamarbejdet, hvor vi gennem bl.a. chat og møder med de andre skoler får styrket vores faglige og sociale engagement. Eleverne bliver engageret i at følge en større gruppe elever, som de føler, de kender gennem fotos, elevprofiler, fremlæggelser og chat. Vi erfarer samme samhørighed, når vi er på fælles lejrskole. Gennem vores regelmæssige net-lærer-møder har vi også fået etableret kollegiale forhold til inspiration og en form for sparring.

Eleverne siger om ø-skole-samarbejdet:

- det er sjovt at arbejde sammen med dem

- fordi man møder nye venner
- man bliver bedre til at læse og skrive
- det er sjovt at snakke med de andre på video
- det er godt, at der er nogle på ens egen alder, der også bor på en ø
- det var sjovt, at de andre havde læst nogle af de samme bøger som os
- det er godt at finde ud af, hvor de andre øer ligger
- det er godt at se billeder af de andre elever
- det er sjovt at høre, hvad de hedder og hvad de godt kan lide

*Kim Egelund Henriksen,
skoleleder, Lyø Skole*

Omø Skole – Hvem er vi?

Omø Skole har pt. 8 elever.
Klasserækken omfatter 0.-6. kl.
Fordelingen i skoleåret 2007/08 er:
0. kl. 1 elev, 1. kl. 2 elever, 2. kl. 2
elever, 3. kl. 1 elev, 4. og 5. kl. begge 0
elever, 6. kl. 2 elever

Der er indmeldt 3 nye elever i 0.
kl. august 2008, og vi siger farvel til 2
elever i 6. kl. En fortsætter skolegang
på Eggeslevmagle Skole i Skælskør og
en på Trekroner Skole i Roskilde.

Omø Skole er den gamle præstegård
fra den tid, hvor præst og lærer
var en og samme person, bygget i

Når vejret er godt, så kan græsplænen også bruges som klasseværelse

Fakta om Omø skole

Skoleleder: Ole Odsgaard
ole.odsgaard@skolekom.dk

I alt 2 lærerstillinger
Skolebestyrelsesformand: Dorthe Melin

Omø Skole er en selvstændig ledet
skole med egen skolebestyrelse (5
forældrevalgte + 2 medarbejderrepr.
+ skoleleder og 2 elev repr. i enkelte
sager.)

SFO er tilknyttet skolen og har åbent 2 x
ugentligt, tirsdag og fredag

Dagplejen har pt. 7 børn i alderen 1-5 år

1859. Skolen består af 2 bygninger.
Hovedbygningen, i hvilken der er
lejlighed til lærerparret, og den gamle
skolestue, som i 2004 blev renoveret og
udvidet til ca. 60 m².

Den anden bygning er den gamle
staldbygning, som nu indeholder
garage, et mindre undervisningslokale
på ca. 30 m², samt omklædningsrum.
Idrætsundervisningen foregår i
vinterhalvåret i Omø Forsamlingshus,
og sommerhalvåret på skolens
idrætsplads.

Omø Skole er Grønt Flag – Grøn
Skole – et miljøarbejde, som skolen
har arbejdet med de sidste 10 år. Omø
skole deltager aktivt i samarbejdet
med de andre ø-skoler, både for
elever (projekter og lejrskoler),
lærere (hvert andet år afholdes et
internat-ugekursus, med fokus på
efteruddannelse og planlægning) og
skolebestyrelser (fælles planlagt kursus
for ø-skolebestyrelser).

*Ole Odsgaard,
skoleleder, Omø Skole*

Det er sjovt at gå på Omø Skole

Freya, 6. kl., Omø Skole

Jeg kan huske, da vi lavede et skib,
som vi kaldte Regina Maris. Vi havde
en kahyt hver, som vi lavede i pap og
så havde vi lavet en dukke, som skulle
forestille os selv. Så vidt jeg husker,
var Louise min mor og jeg var en lille
pige, på 7 år. Det var vist i 2003. I 2004
tog vi på ø-lejrskole til Anholt. Jeg var
meget genert og havde hjemve, men
det blev sjovere, da jeg blev en klovn.
Søren fra Tunø var vores 'lærer'. Det
var bare så hyggeligt. I 2005 blev jeg
abbedis. Hver morgen sang vi 'I
Østen Stiger Solen Op' og fik kiks og
saftvand. Det var super sjovt. Vi fik
også besøg af bispen, og vi havde lavet
middelalder-mad til ham. I 2006 var vi
på lejrskole på Tunø. Vi dansede rundt
og havde det rigtig skægt. Der forstod
jeg endelig idéen i ø-lejrskoler. Det
var også så hyggeligt, fordi øen er så
lille og har sådan en dejlig natur. Det

har mange øer, men Tunø er bare så
idyllisk. I år har vi så haft læse-uge og
det var rigtig hyggeligt at snakke med
hinanden igen efter et halvt år.

Jeg synes, det er hyggeligt at få sin
skole lidt større ved at samarbejde
med nogle andre ø-skoler og høre
deres mening om tingene. Det har
også været sjovt at lege, at man var en
voksen person, som skulle tage stilling
og diskutere og have demokrati.

Anna, 6. kl., Omø skole

Jeg kan huske, at vi har været på 2 ø-
lejrskoler en på Tunø og en på Anholt.
Vi har også lavet en masse on-line
chattet med dem.

Vi har også lavet et projekt, hvor
vi skulle læse en masse bøger, og så
skulle vi anmelde dem og sende vores
anmeldelser til de andre ø-skoler.
Det var rigtig sjovt, mest fordi at man
fik en masse nye venner og man kom
til at snakke med en masse.

Sådan husker vi vores skoletid på Omø

Line Winther, 22 år, København, lærerstuderende:

Noget jeg husker specielt fra min
skoletid på Omø skole er bl.a.
det at spille skolekomedie. Vi har
hvert år spillet både julekomedie
og skolekomedie. Da jeg er rigtig
glad for at spille skuespil, har det
været nogle gode oplevelser, jeg har
fået mig. Derudover gav det også et
sammenhold blandt alle eleverne.
En anden ting jeg husker er, når vi
havde ø-skole projekter, – et projekt
jeg husker særligt, var da vi lavede
storyline med Svaneøen. Vi fik nogle
forskellige roller på Svaneøen, og vi
gik så meget op i det, så det ikke kun
var i timerne vi lavede det, men også i
frikvartererne og i vores fritid, det blev
til en hel leg!

Jeg har også altid været meget glad
for at komme på lejrskole. Jeg har i alle
de år, jeg har gået på Omø skole, været

af sted mindst en gang om året, og det har helt sikkert givet nogle oplevelser. Det at komme væk hjemmefra og opleve mange forskellige steder. Det var også en de ting, der var med til at skabe et sammenhold til trods for, at der er så stor aldersspredning på en ø-skole.

En ting jeg kan have savnet ved at bo på en ø er at have muligheden for fritidsaktiviteter. – En ting man var god til, og som når man flyttede til en ny by kunne fortsætte med, og derved have noget at gå op i, samt at få nye venner igennem.

Rasmus Thalund-Hansen, 20 år, København, studerende ved Handelshøjskolen:

Den første skoledag husker jeg stadig. Mine forældre havde slæbt min storebror og jeg med til Samsø i sommeren op til skolestart. Ole, vores lærer, spurgte pædagogisk til, om sommeren havde bragt nogle spændende oplevelser, hvorpå jeg entusiastisk, og fuld af gå-på-mod, kunne svare, at vi havde været på Samsø, og at jeg også vidste, hvor det lå. Dette var starten på en utroligt lærerig periode på Omø skole.

I en tid, hvor differentieret

undervisning kombineret med løbende evaluering mellem skole og hjem udgjorde dagligdagen, blev grundstenen for videre lærdom lagt. Var der på alle skoler den samme fleksibilitet, det samme nære miljø, hvori den enkelte elevs behov, socialt som fagligt, langt bedre kan tilgodeses, og det samme engagement fra både lærere, elever og forældre, som på Omø skole, ville den til tider dystre debat om uddannelse i Danmark nok se noget anderledes ud.

Ditte Kristiansen, 30 år, Omø, ernærings- og husholdningsøkonom, arbejder som dagplejer:

Jeg har altid været meget glad for at gå i skole og har altid gerne villet lære. Faktisk er jeg nok en af den slags mennesker, som har et behov for at lære nyt. Derfor vil det nok heller ikke være mærkeligt, hvis jeg pludselig sidder på skolebænken igen.

Min skolegang på Omø står for mig som noget positivt. Jeg kom fra en skole med over 1000 elever og hvor det her til tider kunne være svært at „finde sin plads“, fandt jeg mig hurtigt til rette på Omø Skole. Vel var det anderledes – jeg havde

kun en klassekammerat og vi sad i ét klasselokale. Alle 12 elever fordelt på BH-klasse og til og med 6. klasse blev undervist efter tur. Men jeg husker det ikke som værende noget problem. Faktisk mener jeg, at manglen på alderssvarende åbner ens øjne for, at dem, der er både mindre og større end en selv, sagtens kan bruges som legekammerater. Jeg synes, at vi dengang generelt havde et rigtig godt sammenhold på tværs af klasserne. Af »nød« blev vi gode til at takle kriser og konflikter i mellem os – for hvem skulle vi ellers lege med?

Og dette sammenhold skulle for alvor stå sin prøve én gang om året og det var dagen, hvor vi gik på sommerferie- for den dag spillede alle skolens elever langbold mod de fremmødte forældre. Og der blev kæmpet og vi stod virkelig sammen i kampen om at vinde.

Min ældste datter skal snart starte i skole og det ser både hun og jeg frem til. Jeg er ihvertfald af den klare overbevisning, at ø-skolen er med til at udvikle nogle menneskelige kompetencer, som er meget værdifulde senere i livet.

Orø Skole og Børnehus – Hvem er vi?

Vi er en integreret enhedsinstitution: Vuggestue 0-3 årige med 10 børn Børnehave 3-5 årige med 15 børn Indskoling 0.-2. klasse med 19 børn Mellemtrin 3.-6. klasse med 16 børn SFO for 0.-2. klassebørn med 17 børn SFO-klub for 3.-6. klassebørn med 6 børn

Holbæk Kommunale Musikskole har undervisning 1 gang om ugen i 3 timer.

På institutionen forefindes også en Børn & Unge Klub for 12-19 årige med ca. 20 børn/unge. Klubben drives af 2 forældre på en netværkskontrakt med kommunen.

Vi har endvidere lokalbibliotek med åbningstider tirsdag og torsdag kl. 11.00-12.00 samt torsdag kl. 16.00-18.30 (vi er i top 3, hvad angår brugere/udlån blandt alle biblioteker i kommunen).

Diverse oplysningsforbund benytter lokaler og materialer (bl.a. EDB-maskiner og keramik-brændeovn og

klaver m.m.) til undervisning både eftermiddage/aftener og i weekends.

Vuggestue/børnehave har åbningstid mellem 06.15 og 17.15

Skolen er struktureret som flg.:

08.15-08.30 Flekstilid – børnene ankommer til skolen og er klar til dagens dont.

08.30-09.00 Morgenmotion – alle børn og voksne motionerer udendørs.

09.00 -11.00 1. modul – med masser af undervisning.

11.00-12.00 Spisepause og frikvarter – ½ time er obligatorisk udendørs.

12.00-13.30 2. modul – med masser af undervisning.

13.30-14.30 Motion og Bevægelse – Indskoling som en del af projekt Helhedsskolen i Holbæk Kommune.

Skoleåret er opdelt i 4 semestre, således at undervisningsplanerne kan justeres efter behov.

Årsnormen består af ca. 20 uger med emne/tema/projekt-undervisning, ca. 20 uger med fag-undervisning.

Personalet indbefatter;
1 skoleleder/institutionsleder
1 souschef/SFO-Børnehusleder
1 stedfortræder/skolebibliotekar/lærer
1 børnehaveklasseleder
4 lærere
2 skolepædagoger/klubpædagoger
3 vuggestuepædagoger
4 børnehavepædagoger
2 motion & bevægelsepædagoger/sfo-pædagoger
1 sekretær/bibliotekar
1 pedel
1 pedelmedhjælper

Kontaktinfo: Tlf.: 7236 5838

Mail: bjk@holb.dk

Web: www.oroeskole.holbaek.dk

*Bjarne Kyhnaav, skoleleder,
Orø Skole og Børnehus*

Glade børn lærer bedst, siger man på Sejerø Skole

Sejerø skole, midt på øen, har i dette skoleår 21 elever. Fra 0. til 7. klasse. Undervisningen er organiseret i 3 grupper. 0. og 1. klasse har fire børn med Reinhard Schönfeld som klasselærer. I 2.-4. klasse er der 7 elever og her styrer Helle Østervang. 6.-7. klasse består af 7 elever, hvoraf to efter ferien rejser til Tølløse, hvor de skal bo og gå i 8. klasse. Her er Pia Jørgensen dansk – og klasselærer.

Efter ferien skal vi have en decideret børnehaveklasse på fem elever. Og derfor er vi ude at lede efter en pædagog, der også meget gerne vil arbejde noget i SFO'en. Børnehaven er placeret helt ude i den anden ende af øen, men ledes også her fra

skolen, hvor Tom Gustafsson p.t. er konstitueret leder, mens Minna de Blanck tager sig af den efterhånden meget omfattende administration, der oversvømmer vore små institutioner. I børnehaven knokler Karin Christensen, pædagog og Helle Nørrevang, Lone Cramer og Marisol med at passe de 16 børn, der netop nu er tilmeldt. I SFO'en er 16 af børnene tilknyttet og her regerer Jesper Pedersen og Merete Bauer. Som pedel har vi Hans Rasmussen, der ud over skolen, SFO'en og børnehaven også er en del til rådighed for øens plejehjem. I år har vi fået ansat Peter Folman som medhjælper.

Fællesskabet er en kvalitet, vi

forsøger at gøre meget konkret gennem ture over til den anden side, som vi siger her. Drama og sang og ikke mindst øens natur inddrager vi i børnenes udvikling, ansvar for naturen og vor fremtid via faglighed og engagement. Glade børn lærer bedst, siges det, og det sigte har vi også med i vort værdigrundlag. Selvtillid frem mod selvværd.

Netop nu og de nærmeste måneder venter vi på, at kommunen skal beslutte om børnehavens bygninger skal benyttes fremover eller der skal bygges nyt i nærheden af skolen. Den afgørelse venter vi alle spændt på.

Tom Gustafsson,
Sejerø Skole

Masser af nye elever på Strynø Skole

Alfred, Strynø's organist, kommer gerne og akkompagnerer børnene på skolen, når der er musik-time

Vi har haft den glæde at indskrive 7 børn til børnehaveklassen i 2007. Så mange nye elever er sidst set for 40 år siden!! Det skal samtidig bemærkes, at Langeland kommune har lavet ny skolestruktur, hvori der indgår lukning af flere skoler. Men vi forbliver som vi er, hurra for det. Det betyder, at vi har 14 børn i skolen fordelt på 0-3. kl. Næste år kommer der igen 4 nye elever til bh.kl. Det har bevirket, at der nu er ansat en lærer på fuldtid og en børnehaveklasselærer på 30 timer.

Strynø Skole er en forskole til Rudkøbing Skole og vores ledelse

sidder i Rudkøbing (godt samarbejde), men vi arbejder selvstændigt. Vi planlægger selv, har formelt set ingen afdelingsleder. Men vi har 20 timer om året til at varetage opgaver omkring skolens daglige drift. Her er ansat en pedel og en rengøringsassistent.

Vi har følgende mål:

- Fuldt ud at opfylde kravet om differentieret undervisning.
- Sikre en fast rytme og overskuelighed for børn og forældre.
- At udnytte naturen til aktiviteter.
- Sikre tid til fordybelse og samtale

Fakta om Strynø Skole

Skolen er en forskole til Rudkøbing skole i Langeland kommune, 0-4 klasse.

Skoleleder: Hans Mikkelsen, Rudkøbing Skole

Antal lærere: 2

Antal elever: 14

Øvrige ansatte: Pedel og rengøringsassistent

SFO tilknyttet skolen

Nørrevej 1, Strynø

5900 Rudkøbing.

Tlf: 6251 5325

erik.schreiner@skolekom.dk
gerd.haugaard.nielsen@skolekom.dk

(evaluering og medbestemmelse).

- Give børnene oplevelser udenfor øen (minimum en gang om måneden).
- Give børnene mulighed for samvær med andre børn.
- Et tillidsfuldt forældresamarbejde, hvor forældrene altid er orienteret.
- Arrangere aktiviteter og støtte traditioner som kan komme hele øen til gode.
- Inddrage sport og motion i hverdagen.
- Da halvdelen af børnene i år går i børnehaveklasse har vi valgt at dele os i store og små en del af dagen.

Resten af tiden arbejder vi fælles og differentieret.

Vi har fin opbakning fra børnenes forældre. Når vi beder om hjælp, det være sig loppemarked, julefest, fastelavn, kørsel ved ture m.m., er der altid støtte at hente. Vi sender hver fredag et elektronisk nyhedsbrev til vores familier.

Skolen er en stor 100-årig fredet bygning, der engang rummede rigtig mange elever. I dag råder vi over et klasseværelse og benytter derudover en mindre sal, som tillige er forsamlingshus for øen. På 1.salen oprettede vores puljeinstitution i 2007 et fritidshjem. Alle skolebørn er tilmeldt. Og vi har en dejlig have som p.t. er ved at få et løft.

I mange år har de andre ø-skoler opfordret os til samarbejde. Det er ikke lysten der mangler, men hos os er der hverken afsat tid eller økonomi til planlægning eller gennemførelse af fælles ø-skolearrangementer.

Gerd Haugaard Nielsen & Erik Schreiner Hansen, Strynø Skole

Undervisning på Tunø Skole

Efter nogle år med meget få elever – faktisk 0 elever i en periode – hejstes flaget på Tunø Skole sidst i august 2007.

En familie med 4 børn, hvoraf 2 er skolesøgende, var i løbet af sommeren flyttet til øen.

Odder Kommune havde samtidig besluttet, at der fra 1. august 2007 er tale om ét skoledistrikt sammen med Hou Skole på fastlandet og dermed én ledelse, skolebestyrelse, samlet budget mm.

Sammen med forældregruppen på Tunø afholdt skolelederen fra Hou Skole og tillidsrepræsentanten ansættelsessamtaler, og det lykkedes at finde en god og engageret lærer til de 2 elever fra hhv. 1. og 3. klasse. Læreren sejler frem og tilbage, da hun har valgt ikke at bo på Tunø. Der er et tæt samarbejde på 1. og 3. klasse på

Hou Skole og læreren deltager i skolens pædagogiske arrangementer, møder mv.

Fremtiden har været lidt usikker og er det også i skrivende stund. Kommunens Undervisning- og Kulturudvalg har besluttet, at der også fremover skal undervises på Tunø Skole. Det vil gælde for elever fra 1. til 7. klasse. Herefter kan eleverne vælge at tage på efterskole med de gældende regler for økonomisk støtte, eller forældre og elever kan vælge at frekventere en af de store byskoler i Odder. Færgens fartplan vil dog være en væsentlig hindring.

For det kommende skoleår er der derimod problemer med kommende 0. klasse. Som en del af beslutningen om undervisningen, har politikerne besluttet, at elever til 0. klasse ikke kan benytte Tunø Skole, men derimod

tænkes sejlet frem og tilbage med færgen til fastlandet for at benytte Hou Skoles 0. klasse. Det lader sig ikke gøre rent fysisk, og forældrene har da også beskrevet et alternativt forslag med én stor integreret skole/ institution for både skolebørn og før-skolebørnene. Også fordi øens dagplejer går på efterløn fra kommende sommer. Alle håber, at der i sidste øjeblik kan etableres et ordentligt tilbud til de 5-6-årige.

Lige til sidst: August fra 3. klasse skulle skrive et indlæg til det fælles skoleblad for Tunø og Hou Skole. Meget logisk lød underskriften: August, 3. Ø.

*Steen Bording, Sikkerhedsrepræsentant
og Ole Klinke, Skoleleder, Hou Skole*

KALENDER 2008

- 23. maj:** Bestyrelsesmøde i Sammenslutningen af Danske Småøer på Endelave
- 24. maj:** Generalforsamling i Sammenslutningen af Danske Småøer på Endelave
- 5. juni:** Åben ø-dag og grundlovsfest på Aarø og Avernakø
- 10. juni:** Ansøgningsfrist til Småørernes Aktionsgruppe, tjek www.aktionsgruppe.dk
- 14. juni:** Åben ø-dag på Omø
- 18.-19. juni:** Folketingets Ø-kontaktudvalg besøger Askø, Femø og Fejø
- 27.-29. juni:** Ølympiade på Sejerø
- 1. august:** Ansøgningsfrist til Skov- og Naturstyrelsens §4-midler (ø-støtte)

Bliv støttemedlem af Sammenslutningen af Danske Småøer

Interesserer du dig for de danske øer? Så tegn et støttemedlemskab og modtag Ø-Posten 6 gange om året på din adresse. Det koster blot 150,- kr. om året.

Kontakt sekretariatet på sekretariatet@danske-smaaeer.dk hvis det har interesse!

Fejø Retreat, stilhed og nærvær.
www.kroppenssprog.dk

Årsmøde på højskolemanér

Småøernes Aktionsgruppe holdt årsmøde og generalforsamling i Vallekilde. Her mødte de højskoleliv, entreprenører, ildsjæle, projektmøder og jazzmusikere

Foredragssalen på Vallekilde Højskole er et smukt og særpræget rum. Her er nationalromantiske malerier på væggene, dragehoveder snittet i bjælkerne, nordiske vinranker som loftsdekoration, rustikke træbænke på lange rækker og en fin talerstol.

Det var her i foredragssalen på højskolen i den nordvestsjællandske landsby Vallekilde, at vi i slutningen af marts holdt årsmøde og generalforsamling i Småøernes Aktionsgruppe. Og dermed havde vi placeret os midt i et levende, kreativt miljø blandt mennesker med holdninger og handlinger. I sin velkomst introducerede skolens forstander Bo Espersen os for skolens ældgamle motto „Råd og dåd er kæmperim“. Tanker og ideer skal gå hånd i hånd med handling og aktion, lød hans fortolkning. Dermed var årsmødet fløjtet i gang, og vi kunne tage hul på aktionsgruppens første ordinære generalforsamling.

Generalforsamlingen bød bl.a. på et bestyrelsesvalg. Hermed måtte vi sige farvel til to bestyrelsesmedlemmer: Carl Holmbjerg (Hjarnø) og Hans Peter Jensen (Venø), som begge har været aktive i opstarten af vores lille forening og i udformningen af vores syvårs strategi. Så de har bestemt taget deres tårn og gjort deres til, at vi nu har et godt fundament for de næste års arbejde. De to nye bestyrelsesmedlemmer er Eva Terkelsen (Bjørnø) og Erik Fuchs (Orø). Velkommen til Jer.

Landsbyen Vallekilde ligger midt i et lokalområde, hvor der også etableret en lokal aktionsgruppe. Her hedder aktionsgruppen Udvikling Nordvestsjælland, og for at høre om deres erfaringer og planer havde vi inviteret formanden Henning Fougt med til årsmødet. Han kunne berette om deres samarbejde med aktionsgrupper og projekter i Sverige, Finland og England. Og om de idéværksteder, de bruger til at udvikle nye lokale ideer i landsbyer og sogne. Om de projekter, der er på vej i lokalområdet.

Årsmødet bød også på en lille studie-tur i lokalområdet søndag formiddag. I landsbyen Føllenslev besøgte

vi det lokale forsamlingshus med navnet Kulturhus Gimle og en årlig omsætning på mere end én million kroner. Gimle er et lokalt fyrtårn med teater, dans og koncerter med „internationale navne“, som trækker gæster fra København og Fyn. Og et fyrtårn, som giver bonus for lokale beboere og måske er med til at trække nye tilflyttere til området. Man kan finde mere på www.kulturhusgimle.dk.

På studieturen mødte vi også iværksætteren, opfinderen og friluftsentreprenøren Steffen Holberg. Med udgangspunkt i lokalområdets natur har han skabt sig en forretning med friluftsliv og turisme „for fattigrøve“, som han sagde. Hans virksomhed omfatter en mangfoldighed af aktiviteter: Etablering af sti-systemer, opsætning af shelters, udvikling af nye primitive bjælkehuse, undervisning, bogproduktion og kursusvirksomhed. Man kan besøge Steffen på www.heltude.dk.

Småøernes Aktionsgruppe har jo til opgave at støtte og iværksætte projekter på småøerne – til gavn for flest mulig og med sigte på „bæredygtige ø-samfund, som bygger på mangfoldighed, samarbejde og engagement“ (som det hedder i vores vision).

Så vores årsmøde skal også brug-

Aktionsgruppen har ansøgningsfrist den 10. juni og 1. oktober

Efter nogle måneder med strategiarbejde og planlægning er aktionsgruppen nu parat til at tage mod ansøgninger om støtte. Første ansøgningsfrist var 15. april, og de to næste er 10. juni og 1. oktober.

Ansøgerne skal udfylde et ansøgningskema fra Fødevarerministeriet (som i sidste ende udbetaler tilskuddene) og beskrive projektet i et bilag.

Ansøgningskemaet og kravene til projektbeskrivelsen kan godt drille lidt. Vores koordinator hjælper gerne med tips og gode råd.

Vores erfaring er, at der godt kan gå en uge, fra man tager den første kontakt til koordinatoren, til man – efter nogle mails og måske et par telefonsamtaler – er færdig med ansøgning og projektbeskrivelse. Så man kan altså ikke lige den sidste dag

es til debat om projekter, tilskud og strategi: Hvad skal pengene bruges til? Hvad er et godt projekt? Hvordan sikrer man, at projekterne er levedygtige også på lidt længere sigt? Er det overhovedet sundt med alle de støttekroner? Ender det ikke bare med en lidt underlig og „verdensfjern“ projektkultur? Sådan lød nogle af de spørgsmål, som weekendens oplevelser og diskussioner affødte.

Til sidst vil jeg nævne vores lille kulturmøde lørdag aften. Her spillede seks unge højskoleelever en lille intim jazzkoncert for os. Efter en god middag i spisesalen og hyggeligt samvær blev vi inviteret på jazzcafé i Vallekildes billedsal. Det blev en oplevelse for os alle. Det var moderne jazz – fremført med energi og koncentration, så alle vist lod sig rive med. I hvert fald slap de unge musikere ikke, før de havde givet et ekstranummer.

Vi var 25 deltagere til generalforsamlingen og årsmødet. Men til næste år skal vi være 40! For det er en oplevelse, der er værd at rejse efter.

*Morten Priesholm Koordinator,
Småøernes Aktionsgruppe
Læs mere om årsmødet samt
bestyrelsens beretning på
www.aktionsgruppe.dk/aarsmode2008*

inden ansøgningsfristen begynde at kigge på skema og projektbeskrivelse. Så er det bedre at vente til næste dato.

Det er bestyrelsen for Småøernes Aktionsgruppe, der vurderer projektet og tager stilling til, om det kan støttes. Cirka fire uge efter ansøgningsfristen, får du vores svar.

De projekter, som vi støtter, sender vi videre til Direktoratet for FødevarerErhverv, som foretager den endelige godkendelse af ansøgningen og sender et tilsagn til ansøgeren. Vores erfaring er, at der kan gå op til 3 måneder fra vores ansøgningsfrist, til man har svar fra direktoratet.

Man kan læse mere om støttemulighederne på www.aktionsgruppe.dk
Småøernes Aktionsgruppe

Turisterne kan i år få nye oplevelser på småøerne...

I år kan flere af de danske småøer byde på nye guidede ø-ture. Blandt nyhederne er en kulinarisk rundtur på Fejø og et båd-togt med guide til bl.a. Strynø, Birkholm, Skarø og Drejø.

Turisternes lyst til nye oplevelser har fået øboere og turistvirksomheder til at lancere en række nye oplevelsesture på småøerne. Dermed kan småøerne nu også melde sig på banen med oplevelsesturisme i et forretningsmæssigt perspektiv.

På Fejø kan turisterne under overskriften *Hønsefjer og æbleblomst* få en guidet rundvisning med besøg på vingården Hideaway, cideriet på Kernegården og café Clara Frijs. Fejø-rundturene foregår bl.a. med øens traktortrukne æbletog. Blandt årets aktiviteter er også en familiepakke med gård-besøg og en tilhørende kurv med cider, most og pandekagedej (og et bål til pandekagebagning).

Syd for Fyn tager *Havguiden* turisterne med på togt i båd til bl.a. Strynø, Birkholm og Skarø. Manden bag Havguiden er Poul Henrik Hartz, strynbo og tidligere formand for Danmarks Naturfredningsforening. Så naturligt nok er temaet for de fleste ture „natur og øhav“. Men Hartz og Havguiden tilbyder også en gourmetsejlad med besøg hos små fødevarereproducenter på Strynø, Skarø og Tåsinge. „Mærk smagen af økologiske grøntsager, lækre marmelader og skøn, hjemme-

lavet is! – krydret med saltvandssprøjt“, hedder det i omtalen.

Turister, der vil til Tunø, kan i år købe endags pakketure med færge, frokost, museumsbesøg og guidet rundtur i samme pris og billet. Temaerne er bl.a. svampetur, brombærtur, *fotosafari* og *porretur*. Fra 8. april til 21. oktober er der tur mindst en gang om ugen. Tunø-turene er arrangeret af Tunø-færgen, Tunø Beboerforening, VisitOdder (Odder Turistbureau) i samarbejde med Hanne Tromborg Thaysen, tidligere købmand på Tunø.

På Sejerø kan turisterne komme på en guidet *snapsetur* og på ø-rundtur med *hestevogn*. Sejerøboerne tager også turister med på tur til øens 3800 meter lange østvendte revle og den undersøiske bakke Kolen. Og endelig kan man komme på naturtur Bieret rundt inklusive besøg i den lokale gårdbutik med „uldprodukter fra Bieret“.

Morten Priesholm

Bestyrelsen i Småøernes Aktionsgruppe

Anders Pedersen, Fur
Claus Jensen, Strynø – Formand
Claus Steen Madsen – Rep. for Kalundborg Kommune
Erik Fuchs, Orø
Eva M. Terkelsen, Bjørnø
Hanne Schultz, Omø
Henry Larsen, Sejerø
Kasper Andreas Westh – Rep. for Region Syddanmark
Marianne Dam Larsen, Strynø – Næstformand
Carl Holmberg, Hjarnø – Suppleant
Mogens Windeleff, Lyø – Suppleant

Skarø er på førstepladsen!

Interessen for at lære førstehjælp på småøerne har fået en indsprøjtning. Som det ses af opgørelsen pr. 6. marts 2008, er der øer, der har foretaget yderligere tiltag for at få etableret flere førstehjælpskurser. Skarø ligger flot i spidsen med 41,67%, skarpt forfulgt af Nekselø med 40,91% og Baagø med 37,50%.

Det samlede resultat, hvor 9% har deltaget i førstehjælpskurser er meget imponerende. Der findes ingen eksakte opgørelser, der viser hvor mange borgere i Danmark, der årligt gennemgår et førstehjælpskursus; men Dansk Førstehjælps Råd anslår, at det drejer sig om ca. 1-2%. Så beboerne på danske småøer har gjort det flot. Det kan selvfølgelig blive endnu bedre. I skal bare arrangere og anmelde kurser til Karina Sørensen, Beredskabsforbundet pr. tlf. 35 24 00 30 eller mail kas@beredskab.dk. Kurserne skal anmeldes inden 30. maj 2008.

Birkholm, der ikke deltager i konkurrencen, har fået udbetalt en gevinst på kr. 3.000 for det fine resultat. Til lykke.

Solveig Andersen, Beredskabsforbundet

Beboerantal baseret på år 2007

Førstehjælpskurser på danske småøer pr. 06.03.2008			
		Antal	% af
Navn på ø	Deltagere	beboere	beboere
Birkholm	15	8	187,50
Skarø	15	36	41,67
Nekselø	9	22	40,91
Baagø	12	32	37,50
Tunø	37	111	33,33
Bjørnø	10	36	27,78
Egholm	13	53	24,53
Venø	36	199	18,09
Drejø	11	62	17,74
Endelave	26	174	14,94
Anholt	23	164	14,02
Femø	20	144	13,89
Lyø	16	120	13,33
Omø	24	188	12,77
Agersø	29	231	12,55
Avernakø	10	110	9,09
Sejerø	36	407	8,85
Strynø	17	214	7,94
Fejø	32	565	5,66
Orø	39	893	4,37
Fur	32	900	3,56
Askø	0	61	0,00
Barsø	0	26	0,00
Hjarnø	0	105	0,00
Hjortø	0	12	0,00
Mandø	0	52	0,00
Aarø	0	171	0,00
I alt	462	5.096	9,07

Småøernes befolkning 2008

De danske småøer har 5.059 beboere pr. 1. januar, 2008, iflg. Danmarks Statistik. En lille nedgang siden år 2007. Der er dog en pæn håndfuld øer, der har haft en lille fremgang siden

sidste år. 11 øer har fremgang, 12 øer har tilbagegang, mens 4 øer holder skansen. Mest bemærkelsesværdig er nok Tunø, der stille og roligt fortsætter sin vækst. Ikke siden 1981, hvor

Tunø havde 121 beboere, har så mange valgt en tilværelse på den østjyske ø. Og når man tænker på, at Tunø kun har to færgeafgange om dagen, ja, nogen ugedage endda kun én, så er det impo-

Befolkningstal 1930-2008

	Agersø	Anholt	Askø	Avernakø	Barsø	Birkholm	Bjørnø	Baagø	Drejø	Egholm
1930	404	415	224	338	73	68	64	220	318	145
1940	380	220	212	338	61	61	75	210	293	135
1950	371	231	193	296	58	52	60	186	268	115
1960	340	239	163	272	55	57	40	137	246	77
1970	286	191	106	192	45	39	47	97	159	62
1980	253	146	107	151	28	16	49	73	132	59
1990	257	166	71	96	22	7	32	39	102	57
2000	247	164	73	115	26	9	40	32	81	50
2001	255	171	69	117	22	9	36	30	78	52
2002	251	166	72	123	24	9	39	35	69	53
2003	255	157	71	121	25	8	33	35	72	52
2004	257	165	70	119	25	8	33	39	76	59
2005	240	161	69	113	25	7	43	36	74	50
2006	247	167	67	110	26	10	39	34	69	48
2007	231	164	61	110	26	8	36	32	62	53
2008	233	164	53	111	23	10	36	36	71	55
	Endelave	Fejø	Femø	Fur	Hjarnø	Hjortø	Lyø	Mandø	Nekselø	Omø
1930	596	1240	635	1556	197	56	375	176	50	300
1940	515	1238	614	1440	179	46	351	163	46	297
1950	466	1331	590	1446	193	32	314	174	42	300
1960	403	1103	508	1473	170	30	280	159	45	246
1970	265	883	377	1294	120	29	198	128	28	219
1980	208	735	305	1139	129	14	182	97	22	196
1990	171	654	224	1032	133	15	144	81	19	172
2000	163	616	182	949	110	17	132	69	22	159
2001	166	601	172	949	121	14	141	64	22	171
2002	173	591	164	945	114	14	148	62	26	177
2003	177	625	156	939	119	14	144	60	24	193
2004	172	639	149	914	111	14	150	59	25	194
2005	171	622	154	904	108	13	138	59	24	190
2006	177	619	144	912	103	13	130	56	26	187
2007	174	565	144	900	105	12	120	52	22	188
2008	174	563	150	872	106	12	116	46	21	177
	Orø	Sejersø	Skarø	Strynø	Tunø	Venø	Aarø	Samlet befolkningstal		
1930	885	896	116	623	256	279	261	10.766		
1940	833	849	123	555	224	210	306	9.974		
1950	785	782	113	527	209	175	303	9.612		
1960	673	664	91	428	166	164	278	8.509		
1970	644	545	52	284	123	121	231	6.765		
1980	650	491	43	243	119	129	217	5.933		
1990	754	464	26	211	81	159	207	5.396		
2000	1007	392	27	208	92	188	215	5.385		
2001	1012	377	32	199	94	206	209	5.389		
2002	989	375	35	203	97	198	200	5.352		
2003	977	387	39	216	108	206	204	5.417		
2004	950	406	31	193	112	212	196	5.380		
2005	948	406	37	206	112	211	183	5.304		
2006	937	403	36	218	115	211	180	5.284		
2007	893	407	36	214	111	199	171	5.096		
2008	890	397	40	216	119	201	167	5.059		

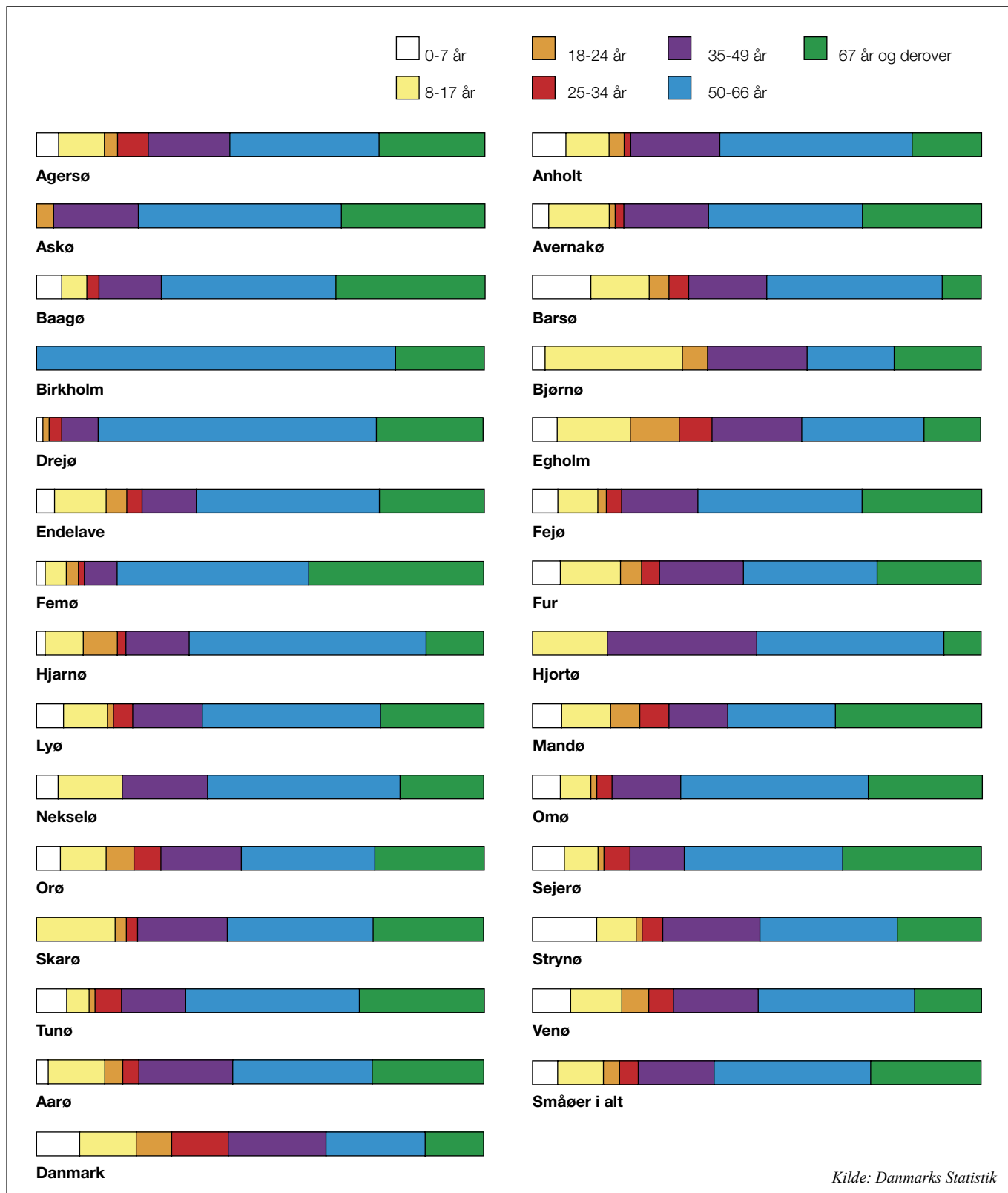
nerende. Andre positive overraskelser er fjern-øerne Femø og Drejø, der ellers har haft en vigende befolkning de sidste år. De har haft en relativ stor vækst. Øer med størst relativt fald i befolkning må

siges at være Omø, Mandø og Askø. Og ikke overraskende er der forskel på befolknings sammensætningen fra ø til ø, men med ganske få undtagelser, så udgør de ældre borgere en større

andel af befolkningen på øerne end samme gruppe gør på landsplan.

Claus Jensen

Befolkningsfordeling 2008

Strik på Fur – det dur!

Duddine på Fur er nok noget nær en institution indenfor håndarbejde i Danmark. Hendes opskrifter er bragt i flere blade og inden længe udgiver hun en bog om at strikke med blonder. Efter i mange år at have boet på Endelave, rykkede Duddine og hendes mand hjemmet til Limfjordsøen Fur. Og med til øen bragte hun også Duddines Vævestue, der både er museum, butik og vævestue. For de der interesserer sig for strik, vævning og andet håndarbejde, er et besøg i vævestuen et must, når man er på de kanter. Men der foregår nu også aktiviteter, som lokker folk til fjernt fra. Duddine afholder kurser og events, og den 14. juni fejres den internationale strikkedag, World Wide Knit in Public Day, på Fur i sam-

arbejde med det lokale museum. En dag hvor temaet er økologi, bæredygtighed og fair trade. Deltagelse i arrangementet er gratis og foregår på Fur Museum. Medbring strikkepinde, det gode humør og besøg evt. inden da www.duddine.dk

cj

ESIN etablerer sekretariat

Den europæiske ø-organisation, ESIN, etablerer en sekretariatsfunktion. To medlemslande, Finland og Frankrig, har budt ind på opgaven. Bestyrelsen i ESIN besluttede efter afstemning at give den franske ø-organisation opgaven. Opgaven vil bl.a. indebære opbygning af web, organisere arrangementer og holde sig orienteret om ø-relevante muligheder og tiltag i EU. ESIN's medlemmer er småø-organisationer fra Danmark, Estland, Finland, Frankrig, Grækenland, Irland, Italien, Skotland og Sverige. Besøg Association des Iles du Ponant på www.iles-du-ponant.com.

cj

Ø-POSTEN

Nyheder fra S sammenslutningen af Danske Småøer. ISSN-0105-4325.

Ø-Postens spalter er åbne for alle; artiklerne er ikke nødvendigvis udtryk for S sammenslutningen af Danske Småøers holdninger.

Indsendte artikler bedes ikke overstige 1500 anslag.

Redaktion: S sammenslutningens bestyrelse

Henry Larsen, Sejerø, ansv.h. 59 59 01 67
Dorthe Winther, Omø 58 19 91 80
Mimi Jespersen, Drejø 62 80 08 82
Jørgen Overgaard, Hjarnø 75 68 34 73
Holger Lundgaard, Fur 97 59 32 19
Birgitte Svendsen, Hjortø 62 21 16 61
Randi Klingenberg, Avernakø 62 61 80 68
Mogens Windeleff, Lyø 29 45 39 45
Redaktør: Claus Jensen
Layout: Erik Steenstrup Dyhr
Foto: Jens Bach, Finn Rantzau, ø-skolerne og deres netværk

Ø-Posten udgives med tilskud fra Skov-og Naturstyrelsen.

Annoncer: 4,00 kr. pr. sp.mm.

Tryk: Lito Tryk Svendborg

Oplag: 3000

Redaktionen afsluttet 18. april, 2008

Abonnement: 150 kr. pr. kalenderår.

Ø-Posten:

S sammenslutningen af Danske Småøer

Strynø Brovej 12, 5900 Rudkøbing

Tlf. 6251 3993 Fax. 6251 3996

E-mail: sekretariatet@danske-smaaoer.dk

Internet: www.danske-smaaoer.dk

Sammenslutningen

af Danske Småøer